

Hrvatska udruga stručnjaka zaštite prirode i okoliša (HUSZPO) organizirala je jedno u nizu događanja u sklopu projekta *Ciklus okruglih stolova u sklopu primjene Zakona o održivom gospodarenju otpadom*, sufinanciran od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, s **temom *Primjena primarne reciklaže***.

Okrugli stol održan je 29. listopada 2014.g. u dvorani Bianca Istriana hotela Park Plaza Histria, u Puli, s početkom u 15.00 sati. Nakon uvodnih izlaganja te rasprave, okrugli stol je zatvoren u 18.00 sati. Okruglom stolu je prisustvovalo preko 70 sudionika, većinom predstavnika komunalnih poduzeća.

Panelisti okruglog stola su bili:

- **Aleksandar Rajilić**, voditelj Službe za planove, programe i informacijski sustav Ministarstva zaštite okoliša i prirode, umjesto najavljene panelistice gđe. **Sanje Radović Josić**, načelnice Sektora za održivo gospodarenje otpadom, planove, programe i informacijski sustav Ministarstva zaštite okoliša i prirode,
- **Aleksandra Čilić**, v.d. načelnica Sektora za zaštitu okoliša Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost,
- **Vesna Dukić**, direktorica tvrtke Kaštijun d.o.o. za gospodarenje otpadom
- **Ivan Jurešić**, pomoćnik direktora Ponikve eko otok Krk d.o.o.,
- **Igor Petek**, savjetnik direktora u Javnom poduzeću Snaga Ljubljana.

Okrugli stol je moderirao **prof.dr.sc. Nenad Mikulić**, predsjednik Skupštine HUSZPO-a.

Okrugli stol započeo je kratkim predstavljanjem Udruge te panelista, nakon čega su uslijedila njihova uvodna izlaganja. G. Rajilić je govorio o zakonskoj osnovi za primarnu selekciju te u skoroj mogućnosti financiranja lokalnih projekata namijenjenih uvođenju primarne selekcije iz Operativnog programa za konkurentnost i koheziju. Gđa. Čilić je predstavila dosadašnju ulogu Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u uspostavljanju sustava održivog gospodarenja otpadom, a posebno u ostvarivanju uvjeta za primjenu primarne selekcije te je izložila okvirne planove Fonda za 2015. godinu. G. Jurešić je govorio o iskustvu već uspostavljenog sustava primarne selekcije na Krku, koji je u funkciji od 2005. godine. Gđa. Dukić je istaknula kako je za uspostavljanje cjelovitog i održivog sustava gospodarenja otpadom, uključujući primjenu primarne selekcije, nužna suradnja županija, jedinica lokalne samouprave, centara za gospodarenje otpadom te komunalnih poduzeća. G. Petek je upoznao okupljene s vrlo dobrim rezultatima postignutim nakon uvođenja primarne selekcije u Ljubljani.

Uslijedila je rasprava, u kojoj je sudjelovalo desetak sudionika te panelisti. U nastavku su postavljena pitanja te zaključci rasprave:

- Postavljeno je pitanje kako će postavljeni sustav, koji završava s centrima za gospodarenje otpadom s MBO tehnologijom i biorektorskim deponijama funkcionirati ako se doista izdvoji biootpad te ima li smisla postavljati posebne spremnike za biootpad. Istarska županija je dobila financiranje za odvajanje mokre frakcije iz komunalnog otpada, dok ostatak ide na ŽCGO, no ukoliko se iz ostatnog dijela doista izdvoji sav otpad, biorektorska postrojenja neće biti iskorištena kako je zamišljeno. Problem je i izdvajanje biootpada u vrijeme turističke sezone, odnosno u tom periodu bi bilo potrebno učestlo prazniti spremnike biootpada. G. Rajilić je odgovorio, kako je pitanje što se smatra biootpadom, odnosno da se biorazgradiva komponenta treba obraditi na kompostanama, dok se ostatak odlaže na centrima. Gđa. Čilić je nadodala kako nema smisla postavljati posebne spremnike za biootpad u jedinicama lokalne samouprave koje nemaju kompostane već one trebaju riješiti cjeloviti sustav unutar centara za gospodarenje otpadom. G. Rajilić je nadodao kako je cilj primarne reciklaže

smanjiti količinu otpada koji se odlaže, no ukoliko ne postoji konačno rješenje za biorazgradivi otpad, nema smisla investirati u kante za biorazgradivu komponentu. G. Jurešić je napomenuo kako je pitanje odvajanja biootpada pitanje matematike, odnosno da će se tek nakon formiranja konačne cijene odlaganja otpada na CGO te kad se vidi kakve će promjene u rasporedu i učestalosti odvoženja komunalnog otpada uzrokovati odvajanje biootpada, znati da li se isplatilo ulagati u njegovo odvajanje i kompostane. Gđa. Đukić je istaknula kako bi propisi trebali samo postavljati ciljeve, a ne propisivati tehnologiju, naime nema smisla ulagati u spremnike za biorazgradivi otpad ukoliko pripadni centar ima tehnologiju za obradu biootpada. Na što se nadovezao g. Mikulić istaknuvši kako je na okruglom stolu u organizaciji HUSZPO u Zagrebu, direktor Fonda, g. Müller, poticao razradu mikroregionalnih rješenja, odnosno istaknuo kako je pojedini CGO ključan za formuliranje politike, što i kako se prikuplja, na njihovom području.

- G. Petek je istaknuo kako već sada, niz centara te MBO postrojenja nije u skladu s EU direktivama, a još manje će biti s planiranom regulativom (g. Rajilić je govorio kako se planira nova regulativa iz područja gospodarenja otpadom, tzv. Waste Package, koja će, postaviti nove ciljeve za gospodarenje otpadom: koji postotak komunalnog otpada može odložiti na centre, a koji udio otpada je potrebno reciklirati. Predviđeni ciljevi su ambiciozniji no trenutni, te je pitanje je hoće li se doista ugraditi u europsku, pa onda i hrvatsku regulativu). Naime, ukoliko se doista ostvare postavljeni ciljevi odvajanja, onda doista niz spalionica i sličnih rješenja neće imati dovoljno sirovina, a bili su investicija.
- Istaknuto je kako ne postoje kopostane za miješani komunalni otpad, već je za dobivanje kvalitetnog i iskoristivog komposta važno imati kontrolirane kompostane, kako konačni proizvod ne bi završio kao otpad na centrima već bi ga se moglo plasirati na tržište. Primjer Istarske županije - sustav je planiran sa 6 pretovarnih stanica koja se grade uz postojeća odlagališta koja se zatvaraju. Uz pretovarne stanice grade se i reciklažna dvorišta za odvojeno prikupljanje otpada te kompostane, tamo gdje su isplative. Naime, prema izračunima kompostana postaje rentabilna ukoliko je ulaz odvojene biokomponente 10.000 t/g. G. Petek je istaknuo kako su za uporabu svih odvojenih materijala vrlo važna njihova svojstva.
- Postavljeno je pitanje mora li se npr. odvajati papir, jer u ZOGO stoji kako se treba odvojeno sakupljati kad je to tehnički i financijski opravdano, odnosno kad postoji cjelovita struja otpada – tko to određuje: lokalna uprava ili Ministarstvo? G. Rajilić je dao odgovor kako jedinice lokalne samouprave moraju same utvrditi tok otpada. Također je postavljeno pitanje gospodinu Jurešiću o tome koliko od struja otpada koje se prikupljaju na otoku Krku zadovoljava uvjete za reciklažu (uvjete EU, naše Uredbe) – odnosno što je važnije kvaliteta sirovine ili količina otpada. G. Jurešić je odgovorio kako prikupljeni otpad obrađuju na sortirnici i predaju Metisu, te pri tome dobiju prateće listove (na kojima je navedena lokacija gdje je obrađena pojedina frakcija) i naknadu. Nadodao je kako uspostavljanje toka otpada i njegovog odlaganja treba prepustiti jedinicama lokalne samouprave koje to trebaju riješiti primjenom matematike.
- Istaknuto je kako prema Landfill direktivi članice EU moraj izraditi nacionalnu strategiju gospodarenja biorazgradivim otpadom, no da je Hrvatska još nema. Trenutno je krovni dokument Plan gospodarenja otpadom, u kome je biorazgradivi otpad samo kratko spomenut, te da bi takva posebna strategija riješila većinu nedoumica vezanih za biorazgradivi otpad. Prof. Mikulić je istaknuo kako država ima Strategiju gospodarenja otpadom te Plan gospodarenja otpadom, no da bi i svaka županija trebala imati svoj Plan gospodarenja otpadom kroz koji bi trebali riješiti niz pitanja regionalne i lokalne uprave.
- G. Šmitran je napomenuo kako su hrvatski centri za gospodarenje otpadom projektirani pred 15 ili čak 20 godina, te da ne prate novosti i tehnološka dostignuća koja bi se mogla implementirati, samo ostaje pitanje njihove održivosti i financiranja. U Hrvatskoj je predviđena MBO tehnologija na 13 centara, ali MBO nije tehnologija koja zatvara krug već

samo smanjuje volumen otpada, te ostaje problem RDF-a. Trebalo bi postaviti ciljeve gospodarenja otpadom i kroz njih razmotriti raspoložive tehnologije te odabrati najbolju. Npr., gas-plazma, što je nova tehnologija koju je razvila NASA u suradnji s američkom vojskom. Dobije se sintetički gas od kojeg se može dobiti struja ili para za grijanje te ostatak – *plasma rock* u volumenu od 1% početnog otpada, koji se može koristiti za izgradnju ili u asfaltu, te se na kraju sve iskoristi. Tehnologija se ubraja u zelenu energiju, a i rješava problem ostatka. Na što je g. Petek odgovorio kako se spomenuta tehnologija smatra energetskim iskorištavanjem, što je lošije od recikliranja. Prof. Mikulić je napomenuo kako bi za praćenje napretka tehnologije bilo potrebno svakih 4-5 godina revidirati odabrane tehnologije, na što je g. Babić iz Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost je odgovorio kako je za realizaciju projekta poput CGO-a, od izmjena prostornih planova do uporabne dozvole, treba 7 do 10 godina (što uključuje pripremu projekta, odluku, tenderiranje...), a za izvođenje radova je potrebno i do 3 godine, odnosno da kad se jednom odabere tehnologija (donese odluka), ne može se mijenjati.

- Postavljeno je pitanje g. Peteku kako to da su uz *zero waste* politiku imali u pripremi projekt obrade ostatnog dijela – kako će postrojenje funkcionirati ako se primjenom *zero waste* politike smanji količina otpada s planiranih 100 000 t/g. na samo 50 000 t/g., odnosno kako su osigurali održivost postrojenja. G. Petek je odgovorio kako se trenutno u Ljubljani gradi MBO koji je projektiran na podatke o otpadu iz perioda 2002.-2006. 2006. godine je pripremljen investicijski plan, a 2013. su završeni tenderi. MBO je projektiran za zbrinjavanje otpada 360.000 stanovnika koji se 2006. godine sastojao od 150 000 t ostatnog i 22 000 t biorazgradivog otpada. Rješenje problema (smanjenja količine otpada koja dolazi na centar) je bilo širenje teritorija na kome se pruža usluga (odnosno uključivanje dodatnih općina) te sada CGO obuhvaća oko 700.000 stanovnika. Na kraju će se u Sloveniji, umjesto predviđenih 19 centara, izgraditi samo 7 RCGO-a. Ipak, oko 40% stanovništva Slovenije nema konačno rješenje gospodarenja otpadom te će vjerojatno čak oko milijun građana koristiti usluge ljubljanskog CGO-a. Tako su npr. kapaciteti planirani za biootpad premali te će se vjerojatno morati nadograditi. G. Babić je napomenuo kako je u redu kad se u poodmakloj fazi projekta CGO-a promijeni prostor s kojeg se vozi otpad na CGO, no npr. Istra, zbog svog geografskog položaja to ne može učiniti. Naime, cijela Hrvatska ima specifičan geografski položaj koji otežava suradnju županija. Gđa. Dravec je pitala kako su u Ljubljani riješili odnos s javnošću, odnosno kako je javnost reagirala na to da se otpad iz jedne regije zbrinjava u drugoj. G. Petek je odgovorio kako količina otpada neće biti veća od one originalno planirane, lokacija uređaja je pored postojeće deponije, čiji će se utjecaj na okoliš smanjiti. Napomenuo je također kako u vrijeme kad se odlučivalo o uređaju, protiv projekta nisu pokrenute civilne inicijative, dok je u isto vrijeme bilo pokrenuto nekoliko protiv pojedinih prerađivača pojedinih frakcija otpada.
- G. Peteku je postavljeno pitanje kakve će biti razlike u cijeni za neke dalje općine u odnosu na npr. Ljubljanu, na što je on odgovorio kako će se smanjiti cijene odvoza otpada na cijelom području centra jer će se zbog izdvajanja manje otpada odvoziti na obradu. Ljubljanski CGO je u vlasništvu općina koje su ga gradile te je za njih već dogovorena cijena, dok će cijena za sve ostale (naknadno priključene općine) biti 5% veća, kako bi se na taj izjednačio doprinos u odnosu na općine koje su gradile centar.
- G. Jurešić je ustvrdio kako se možemo i dalje pitati trebaju li ili ne trebaju centri, on smatra da trebaju, jer neovisno o *zero waste* politici koja može biti dobar cilj, ostatnog otpada će uvijek biti, posebno u većim gradovima ili u priobalju gdje neće uvijek biti moguće sve uključiti u sustav reciklaže. Na što se nadovezao g. Rajlić utvrdivši kako je za Hrvatsku odabran sustav CGO-a i neće se mijenjati, no da je primarna reciklaža potrebna te da treba izdvajati sve korisno, no da također treba analizirati isplativost kao i količinu koja se u stvarno izdvaja.

- Izdvojen je primjer Skradina, za koji je Ministarstvo reklo da nema smisla izdvajati biorazgradivi otpad, no prema ZOGO postoji obveza njegovog izdvajanja te postavljeno pitanje kako će se riješiti pitanje inspektora, odnosno kakav će biti njihov nastup te kako bi se komunalno društvo trebalo postaviti. Na što je prof. Mikulić ustvrdio kako je to pitanje sustava koje se mora uputiti Ministarstvu zaštite okoliša i prirode. Gđa. Čilić je nadodala kako biorazgradivi otpad nije samo biootpad, već i papir, karton, tekstil, možda spremnike za biootpad usmjeriti na frakcije koje se mogu prikupiti. Na što je postavljeno pitanje mogu li se zelene kante naljepnicom prenamijeniti na papir, na što je gđa. Čilić odgovorila kako je to moguće.
- G. Petek je napomenuo kako u je Ljubljani cijena odvoza za kućanstvo 8,1 Euro mjesečno. Posebno je napomenuo kako je za visokokvalitetno recikliranje nužno kvalitetno odvajanje i prikupljanje; prikupljeno staklo i papir prodaju po korektnoj cijeni, papirnatu ambalažu ne, iako bi potencijalno mogli, dok je ostala ambalaža zapravo većina otpada. Ta ambalaža je dio produžene odgovornosti proizvođača, odnosno proizvođač mora platiti da se kasnije zbrine. Što se više ambalaže prikupi, to joj je veća vrijednost. Sve to dovodi do smanjenja cijene za građane (npr. u Ljubljani je već 2x smanjena cijena u zadnje dvije godine). Gđa. Dukić ga je priupitala da li im u Sloveniji netko drugi određuje cijene ili oni sami, na što je g. Petek odgovorio kako u Sloveniji postoji propis u kome je određena metodologija izračunavanja cijene. Cijene im uključuju skupljanje otpada, obradu i deponiranje. Svake godine izrađuju Elaborat usporedbe s Godišnjim izvještajem. Temeljem vrijednosti iz Elaborata formira se cijena koju potvrđuje općina. Također, postoji i inspekcija koja provjerava da li je cijena kvalitetno formirana. Dodano je pitanje da li je u cijenu odvoza otpada uključena cijena MBO-a, na što je g. Petek odgovorio da za sada cijena ne uključuje obradu, no da će nakon izgradnje MBO-a morati formirati novu cijenu koja će uključivati i obradu na postrojenju.